
II

RIKOLLISUUSKEHITYS

A Rikoslajit

1 Rikollisuuden rakenne ja kehitys

Reino Sirén

Rikollisuuden rakennetta ja kehitystä tarkastellaan seuraavassa poliisin tilastoiman rikollisuuden pohjalta. Sen ulkopuolelle jäävät rikokset, joita ei ole ilmoitettu poliisille tai jotka muusta syystä eivät ole tulleet poliisin tietoon. Suuri osa kaikista lainvastaisista teoista jää tällä tavoin piiloon. Ilmituloaste vaihtelee paljon rikoslajeittain. Eräiden rikosten ilmitulo riippuu lähes kokonaan poliisin ja muiden viranomaisten toimenpiteistä.

Vuonna 2006 poliisi tietoon tuli 762 000 rikosta. Huomattava osa tilastoiduista rikoksista, eli puolet oli liikenne rikoksia ja liikenne rikkomuksia (50 %)¹. Omaisuusrikokset muodostivat kaikista rikoksista kolmanneksen (32 %). Henkeen ja terveyteen kohdistuneita rikoksia, pääasiassa pahoinpitelyrikoksia, ja seksuaalirikoksia oli vajaat viisi prosenttia kaikista kirjatuista rikoksista (4,8 %) ja huumausainerikoksia vajaat kaksi prosenttia (1,7 %).

Kaikista rikoksista kaksi kolmesta (68 %) oli rikoslakia vastaan tehtyjä rikoksia². Liikenne rikkomukset ja ajoneuvorikkomukset, joista lähes puolet on nopeusrajoitusten ylittämisiä, ovat suurin rikoslain ulkopuolinen rikosryhmä. Vuonna 2006 niiden osuus kaikista rikoksista oli 28 prosenttia. Muita lakeja ja asetuksia vastaan tehtyjä rikoksia (mm. järjestyslain rikkomiset ja alkoholilakirikokset) oli neljä prosenttia.

¹ Pois lukien liikennejuopumusrikokset.

² Liikenne rikoksia koskevat säännökset siirrettiin rikoslakiin 1.10.1999.

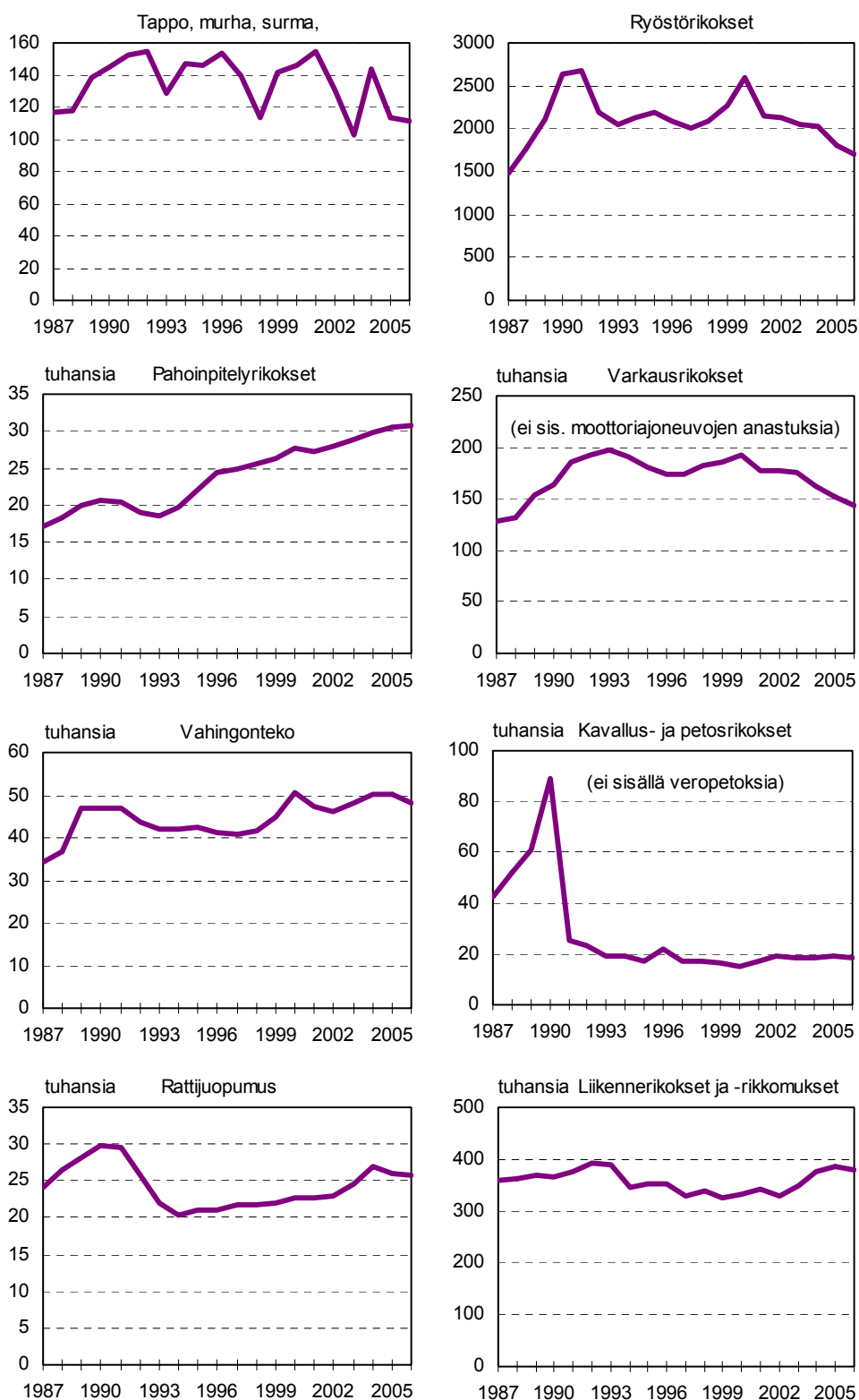
Taulukko 1 Poliisin tietoon tulleet rikokset vuonna 2006

Omaisuusrikokset	243 892	
Varkaus ja näpistys		143 278
Törkeä varkaus		2 159
Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	33 609	
Pahoinpitely ja lievä pahoinpitely		28 829
Törkeä pahoinpitely		2 056
Murha, tappo ja surma (poislukien yritykset)		111
Seksuaalirikokset	2 728	
Raiskaus		613
Huumausainerikokset	13 317	
Törkeä huumausainerikos		657
Liikennejuopumus	28 396	
Muut liikenne rikokset (mukaan lukien liikenne rikkomukset)	379 291	
Muut rikokset	60 922	
Rikoksia kaikkiaan	762 155	

Poliisin tietoon tulleen rikollisuuden kehitys viimeisten 20 vuoden aikana eräissä keskeisissä rikosryhmissä ilmenee kuviosta 1. Taulukossa 2 rikosluvut on suhteutettu väestöön (väkiluku vuoden lopussa).

Kehitys eri rikoslajeissa riippuu paitsi rikollisuuden tosiasiallisesta lisääntymisestä tai vähenemisestä myös siitä miten aktiivisesti rikosten uhrin ilmoittavat rikoksista poliisille. Ilmitulleiden rikosten määrään vaikuttaa myös viranomaisten valvonnan tehokkuus ja suuntautuminen. Merkittävä viime vuosien piirre on ollut varkausrikosten miltei yhtäjaksoisen 1960-luvulta alkaneen kasvun pysähtyminen 1990-luvun puolivälissä ja rikosten määrän kääntymisen laskuun. Eräissä muissakin rikoslajeissa kuten kavallus- ja petosrikoksissa ja vahingonteoissa kasvu on taittunut. Ryöstörikokset ovat vähentyneet 2000-luvulla. Petosrikosten huomattava lisääntyminen 1980-luvulla johtui maksukorttien yleistymisestä. Osaksi myös korttirikosten tilastointitapa nosti rikoslukuja. Kun sitä muutettiin, kirjattujen rikosten määrä palautui 1980-luvun alun tasolle.

Liikenne rikoksia kirjattiin enimmillään lähes 400 000 vuonna 1992. Rattijuopumusten määrä oli samoihin aikoihin myös huipussaan. Liikenne rikosten määrä aleni 1990-luvun jälkipuoliskolla, mutta on viime vuosina jonkin verran lisääntynyt.

Kuvio 1 Poliisin tietoon tulleet rikokset. Eräät rikosryhmät vuosina 1987–2006

Henkirikoksia on parina viime vuonna ollut runsaat sata tapausta vuodessa, mikä on alle kymmenvuotisen keskiarvon. Pahoinpitelyrikollisuus on sen sijaan jatkanut kasvuaan, ylittäen 30 000 rikoksen rajan.

Taulukko 2 Poliisin tietoon tulleet rikokset väestön 100 000 asukasta kohti

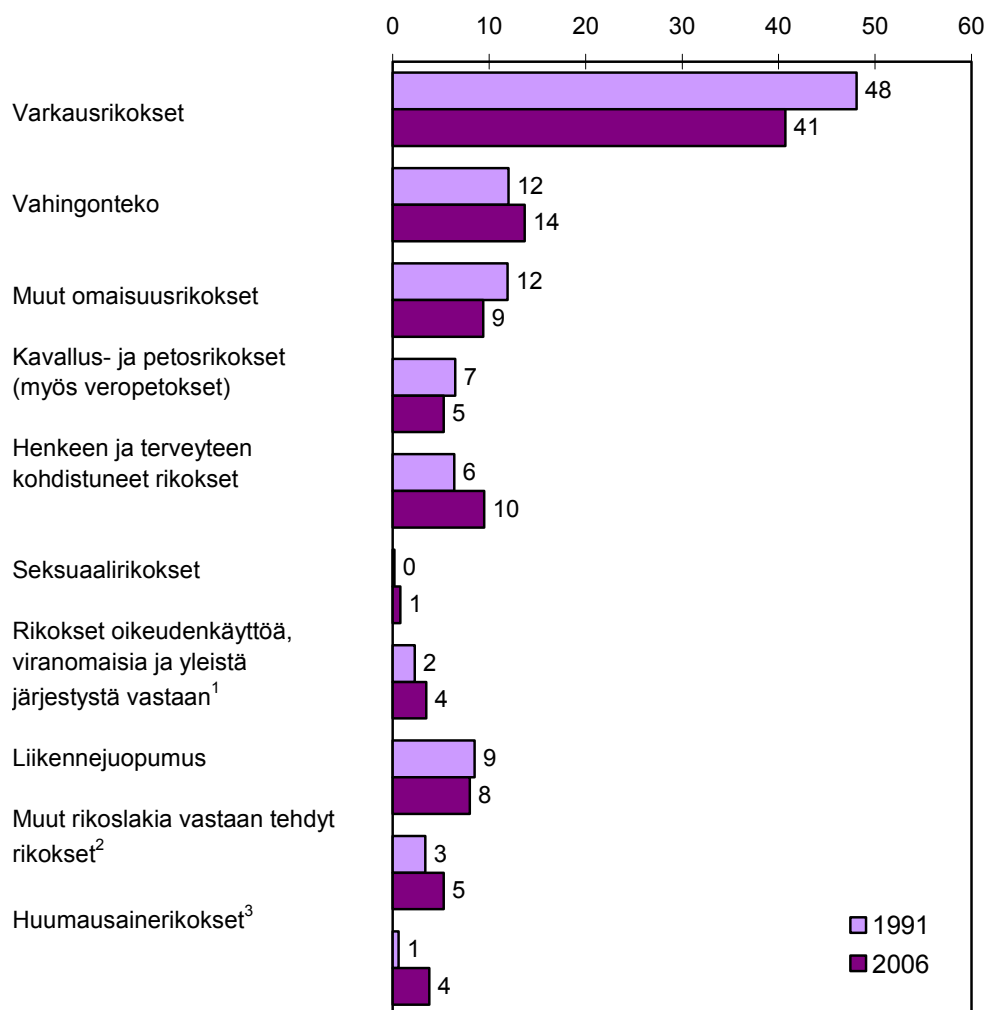
	1996	1998	2000	2002	2004	2006
Tappo, murha, surma (poislukien yritykset)	3,0	2,2	2,8	2,5	2,7	2,1
Ryöstörikokset	41	41	50	41	39	32
Pahoinpitelyrikokset	478	497	537	538	569	585
Varkausrikokset (ei sisällä moottoriajoneuvon anastamista)	3 397	3 522	3 698	3 414	3 107	2 723
Vahingonteko	803	809	974	889	959	916
Kavallus- ja petosrikokset (ei sisällä veropetoksia)	424	332	287	362	352	355
Rattijuopumus	410	423	440	441	515	488
Liikenne rikokset ¹	6 832	6 566	6 441	6 342	7 165	7 188

Laskettu Tilastokeskuksen luvuista

¹ Luvut eivät sisällä liikennejuopumusta moottorittomalla ajoneuvolla. Vuodesta 2000: liikenneturvallisuuden vaarantaminen ym. (TLL 98,99,101,102 joka 1.10.1999 lähtien RL 23:1,2,10,11) ja liikenne rikkomukset (TLL 103,105a).

Kuvio 2 näyttää rikoslakia vastaan tehtyjen rikosten jakauman vuosina 1991 ja 2006. Vertailtavuuden vuoksi rikoslakirikoksiin on vuonna 1991 laskettu myös huumausainelakia ja asetusta vastaan tehdyt rikokset, jotka siirrettiin rikoslakiin vuonna 1994. Vuoden 2006 kokonaisrikosluvusta on puolestaan jätetty pois liikenne rikokset paitsi liikennejuopumuksia (liikenne rikokset siirrettiin rikoslakiin vuonna 1999, ks. liitetaulukkoon 1 liittyvät huomautukset).

Rikollisuuden rakenne on muuttunut melko vähän. Varkausrikokset ovat pysyneet rikoslakirikosten suurimpana ryhmänä, vaikkakin niiden kuten myös kavallus- ja petosrikosten osuus on pienentynyt. Vahingontekojen ja muiden omaisuusrikosten osuus on pysynyt miltei ennallaan. Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten ja seksuaalirikosten osuus on kasvanut. Huumauserikokset ovat suhteellisesti lisääntyneet eniten, muodostaen nyt nelisen prosenttia rikoslakirikoksista.

Kuvio 2 Poliisin tietoon tulleet rikoslakia vastaan tehdyt rikokset. Jakautumat rikoslajeittain 1991 ja 2006

Laskettu Tilastokeskuksen luvuista

¹ Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan: lainmuutos 1.1.1999.

² Muut rikoslakia vastaan tehdyt rikokset: vuonna 2005 pois lukien liikenne rikokset RL 23: 1,2,10,11.

³ Huumausainerikokset: vuonna 1991 rikokset huumausainelakia ja asetusta vastaan.

Yhteenveto

- Vuonna 2006 poliisi kirjasi 762 000 rikosta. Tämä on kolme prosenttia vähemmän kuin edellisellä vuonna. Suuri osa vähäisistä rikoksista jää kuitenkin piiloon.
- Liikenne-rikokset ja -rikkomukset muodostavat puolet poliisin tietoon tulleesta rikollisuudesta. Viime vuosina niiden määrässä on ollut jonkin verran kasvua.
- Varkausrikokset ovat viidesosa kaikista rikoksista. Varkausrikokset ovat 1990 alkupuoliskolta lähtien vähentyneet.
- Poliisin tietoon tulleiden pahoinpitelyrikosten määrä on jatkanut kasvuaan.
- Muutokset rikollisuuden rakenteessa ovat vähäisiä. Omaisuusrikosten osuus on pienentynyt, henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten ja huumausainerikosten osuus puolestaan kasvanut.